Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

8. maj 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — princippet om ligebehandling og om forbud mod forskelsbehandling — gennemførelse af EU-retten — EU-rettens anvendelsesområde — foreligger ikke — Domstolen ikke kompetent«

I sag C-483/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Grondwettelijk Hof (Belgien) ved afgørelse af 18. oktober 2012, indgået til Domstolen den 29. oktober 2012, i sagen:

Pelckmans Turnhout NV

mod

Walter Van Gastel Balen NV,

Walter Van Gastel NV,

Walter Van Gastel Lifestyle NV,

Walter Van Gastel Schoten NV,

procesdeltager:

Ministerraad

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano (refererende dommer), og dommerne A. Borg Barthet, M. Berger, S. Rodin og F. Biltgen,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

— Pelckmans Turnhout NV ved advocaat G. Philipsen

— Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV og Walter Van Gastel Schoten NV ved advocaten P. Wytinck, P. Verstraeten og D. Dobson

— den belgiske regering ved T. Materne og J.-C. Halleux, som befuldmægtigede, bistået af advocaten J.-F. De Bock og V. De Schepper

— den tyske regering ved T. Henze og J. Möller, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved W. Roels og E. White, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 3, TEU samt artikel 20 og 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), sammenholdt med dettes artikel 15 og 16 samt artikel 34 TEUF – 36 TEUF, 56 TEUF og 57 TEUF.

2 Denne anmodning er blevet forelagt i forbindelse med en retssag anlagt af Pelckmans Turnhout NV (herefter »Pelckmans«) mod Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV og Walter Van Gastel Schoten NV, der alle er selskaber, der driver havecentre.

Belgisk ret

3 Artikel 8 i loi du 10 novembre 2006 relative aux heures d'ouverture dans le commerce, l'artisanat et les services (lov af 10.11.2006 om åbningstider inden for handel, håndværk og tjenesteydelser, herefter »LHO«) (*Belgisch Staatsblad*, 19.12.2006, s. 72879) har følgende ordlyd:

»Forbrugerens adgang til forretningsstedet, direkte salg af varer eller tjenesteydelser til forbrugeren og udbringning af varer til hjemmet er forbudt i en uafbrudt periode på 24 timer, der regnes fra søndag kl. 5 eller kl. 13 til samme tidspunkt den følgende dag.«

4 LHO's artikel 9 fastsætter:

»En handlende eller tjenesteyder kan vælge en anden ugentlig lukkedag end den i artikel 8 omhandlede, der skal begynde på den valgte dag kl. 5 eller kl. 13 og ende den følgende dag på samme tidspunkt.«

5 LHO's artikel 13 bestemmer:

»Den handlende eller tjenesteyder, der vælger en ugentlig lukkedag på en anden ugedag end den i artikel 8 omhandlede, skal tydeligt, og således at det kan ses udefra, anføre den pågældende lukkedag og dennes starttidspunkt.«

6 LHO's artikel 14 har følgende ordlyd:

»De handlende og tjenesteydere, der ikke har valgt en anden dag end søndag som ugentlig lukkedag, kan afvige fra forpligtelsen i medfør af artikel 8 til at sikre søndagsvagt for deres profession.«

7 LHO's artikel 16 bestemmer:

»Stk. 1. Forbuddet i artikel 6 og 8 finder ikke anvendelse på:

a) salg i hjemmet hos en forbruger, som ikke er køberen, såfremt salget finder sted i den beboede del af en bolig, der udelukkende bruges til private formål

b) salg i hjemmet på opfordring af forbrugeren, som forinden udtrykkeligt har anmodet sælgeren om besøg med det formål at drøfte køb af en vare eller en tjenesteydelse

c) salg og levering af tjenesteydelser på offentlige transportselskabers lokaliteter samt på banegårde, der drives direkte eller indirekte af NMBS-Holding eller dets datterselskaber, såvel som i det samlede bygningskompleks, som banegården indgår i

d) salg og levering af tjenesteydelser i lufthavne og på havneområder, som er åbne for international passagertrafik

e) tjenesteydelser, der må leveres på grund af en tvingende nødvendighed

f) salg på benzintanke og salgslokaler i tilknytning til motorveje af et udvalg af almindelige fødevarer og husholdningsartikler, bortset fra destillerede alkoholholdige drikkevarer og gærholdige drikkevarer med et alkoholvolumen på mere end 6%, idet salgslokalets nettoflade ikke må overstige 250 m^2.

Forbrugerens samtykke til et besøg af en sælger, som denne har tilbudt telefonisk, er ikke en opfordring i litra b)'s forstand.

Stk. 2. Forbuddet finder heller ikke anvendelse på forretningslokaler, hvis hovedaktivitet er salg af en af følgende produktgrupper:

a) aviser, tidsskrifter, tobak og tobaksartikler, telefonkort og nationallotteriets produkter

b) bærere af audiovisuelle værker og videospil samt udlejning af sådanne

c) brændstof og olie til motorkøretøjer

d) spiseis i individuelle portioner

e) fødevarer, der tilberedes i forretningslokalet, men ikke fortæres der.

Der er tale om en hovedaktivitet, såfremt salget af den produktgruppe, som udgør hovedaktiviteten, udgør mindst 50% af den årlige omsætning. […]«

8 LHO's artikel 17 bestemmer:

»Forbuddet i henhold til artikel 6, litra a) og b), og artikel 8 finder ikke anvendelse ved strand- og søbade og i de kommuner eller de dele af kommuner, der er godkendt som turistcentre.«

Sagens faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

9 Det fremgår i hovedsagen af forelæggelsesafgørelsen, at de sagsøgte holder deres havecentre åbent for publikum på alle ugens syv dage. Pelckmans er af den opfattelse, at dette var i strid med LHO's artikel 8 ff., og har for Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (handelsretten i Antwerpen) nedlagt påstand om, at det pålægges de sagsøgte at ophøre hermed, og at det pålægges dem at holde en ugentlig lukkedag.

10 De sagsøgte har for retten i hovedsagen taget til genmæle mod Pelckmans påstande, idet de har gjort gældende, at de nævnte bestemmelser i LHO er i strid med EU-retten, herunder bl.a. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (»direktivet om urimelig handelspraksis«) (EUT L 149, s. 22), samt forfatningens artikel 10 og 11.

11 Inden den træffer afgørelse om realiteten har Rechtbank van Koophandel te Antwerpen ved afgørelse af 27. oktober 2011 dels forelagt to præjudicielle spørgsmål for Domstolen vedrørende fortolkning af henholdsvis direktivet om urimelig handelspraksis og artikel 34 TEUF, 35 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF, dels forelagt et præjudicielt spørgsmål for Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstolen).

12 Ved sin kendelse Pelckmans Turnhout (C-559/11, EU:C:2012:615) udtalte Domstolen om det første præjudicielle spørgsmål samt om første del af det andet præjudicielle spørgsmål, at »direktiv[et] [om virksomheders urimelige handelspraksis] […] skal fortolkes således, at det ikke finder anvendelse på en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som ikke forfølger forbrugerbeskyttelsesformål«. Angående anden del af det andet spørgsmål fandt Domstolen, at denne var åbenbart uantagelig med den begrundelse, at [Rechtbank van Koophandel te Antwerpen] ikke i tilstrækkelig grad havde forklaret, hvorfor den vurderede, at en fortolkning af bestemmelserne i EUF-traktaten var nødvendig for at træffe afgørelse i hovedsagen, og ikke havde givet nogen forklaring angående den forbindelse, som den havde fastslået imellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, der fandt anvendelse på tvisten.

13 For sin del har Grondwettelijk Hof, der fik forelagt det præjudicielle spørgsmål om forfatningsmæssighed, besluttet at udsætte sin afgørelse og forelægge følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:

»Skal lighedsprincippet i artikel 6, stk. 3, [TEU] og i [chartrets] artikel 20 og 21 […], læst i sammenhæng med [chartrets] artikel 15 og 16 og med artikel [34 TEUF – 36 TEUF, 56 TEUF og 57 TEUF], fortolkes således, at det er til hinder for en sådan ordning, som omhandles i [LHO's] artikel 8, 9, 16 og 17 […], fordi den i henhold til ordningen gældende forpligtelse til en ugentlig lukkedag:

— ikke gælder for handlende, der har deres forretning på banegårde eller offentlige transportselskabers lokaliteter eller i lufthavne eller på havneområder, der er åbne for international passagertrafik, og heller ikke for salg på benzintanke eller salgslokaler i tilknytning til motorveje, men derimod for handlende, der har deres forretningslokaler på andre lokaliteter

— ikke gælder for handlende, der driver salg med produkter som aviser, tobak og tobaksartikler, telefonkort og nationallotteriets produkter, med salg af bærere af audiovisuelle værker og videospil og med salg af spiseis, men derimod for handlende, der udbyder andre produkter

— kun gælder for små handlende, dvs. forretninger, hvis salg retter sig mod forbrugerne, men ikke for andre handlende

— i det mindste medfører en betragteligt større begrænsning for handlende, som driver virksomhed fra et fysisk salgssted med direkte kontakt til forbrugeren, end for handlende, der driver virksomhed via en internetbutik eller via andre metoder til distancesalg?«

Om Domstolens kompetence

14 Den forelæggende rets spørgsmål drejer sig i det væsentlige om, hvorvidt principperne om ligebehandling og om forbud mod forskelsbehandling som indeholdt i chartrets artikel 20 og 21, sammenholdt med dettes artikel 15 og 16 og artikel 34 TEUF – 36 TEUF, 56 TEUF og 57 TEUF, skal fortolkes således, at de er til hinder for en sådan national lovgivning som LHO, der – med visse undtagelser – indeholder et forbud for de handlende mod at holde åbent i alle ugens syv dage og pålægger disse at holde én ugentlig lukkedag.

15 Den tyske regering og Kommissionen har gjort gældende, at Domstolen ikke har kompetence til at besvare dette spørgsmål, med den begrundelse, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder noget element, der kan give anledning til at antage, at hovedsagens gestand har nogen som helst tilknytning til EU-retten.

16 I denne forbindelse bemærkes, at en anmodning om præjudiciel forelæggelse i overensstemmelse med artikel 94, litra c), i Domstolens procesreglement skal indeholde en fremstilling af grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser, samt af sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen. Denne fremstilling skal ligesom den kortfattede fremstilling af sagens væsentlige faktiske omstændigheder, der kræves i henhold til artikel 94, litra a), i dette reglement, gøre det muligt for Domstolen at efterprøve, hvorvidt den præjudicielle anmodning kan antages til realitetsbehandling, og hvorvidt den har kompetence til at besvare det forelagte spørgsmål.

17 Det bemærkes endvidere, at chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes virke er defineret i chartrets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser kun er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten (dom Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 17).

18 Denne bestemmelse bekræfter Domstolens faste praksis om, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke uden for sådanne situationer (jf. dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).

19 En sådan definition af anvendelsesområdet for Unionens grundlæggende rettigheder bliver desuden underbygget af bemærkningerne til chartrets artikel 51, hvilke i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, tredje afsnit, TEU og chartrets artikel 52, stk. 7, skal tages i betragtning i forbindelse med fortolkningen af denne. Ifølge disse forklaringer »[påhviler] forpligtelsen til at respektere de grundlæggende rettigheder, der er fastlagt inden for rammerne af Unionen, kun […] medlemsstaterne, når de handler inden for rammerne af EU-retten« (dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, præmis 20).

20 Heraf følger, at Domstolen, når en retlig situation ikke henhører under EU-rettens anvendelsesområde, ikke har kompetence til at træffe afgørelse herom, og de af chartrets bestemmelser, der eventuelt er blevet påberåbt, kan ikke i sig selv danne grundlag for denne kompetence (jf. i denne retning kendelse Currà m.fl., C-466/11, EU:C:2012:465, præmis 26, og dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, præmis 22).

21 Disse betragtninger svarer til de betragtninger, der ligger til grund for artikel 6, stk. 1, TEU, hvorefter chartrets bestemmelser ikke på nogen måde udvider Unionens beføjelser som fastsat i traktaterne. Det følger endvidere af chartrets artikel 51, stk. 2, at dette ikke udvider anvendelsesområdet for EU-retten ud over Unionens kompetencer og ikke skaber nogen nye kompetencer eller nye opgaver for Unionen og ikke ændrer de kompetencer og opgaver, der er fastlagt i traktaterne (jf. domme McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, præmis 51, Dereci m.fl., C-256/11, EU:C:2011:734, præmis 71, og Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, præmis 23).

22 Forelæggelsesafgørelsen indeholder imidlertid ingen konkrete elementer, som berettiger en antagelse om, at den retlige situation, der er tvist om i hovedsagen, falder inden for anvendelsesområdet for EU-retten.

23 Hverken forelæggelsesafgørelsen eller de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen, godtgør, at den nævnte tvist på nogen måde har tilknytning til nogen af de forhold, som de bestemmelser i traktaten, som den forelæggende ret henviser til, tilsigter at regulere.

24 Hvad angår anvendelsen af artikel 34 TEUF – 36 TEUF vedrørende varernes frie bevægelighed, som nævnt af denne ret, skal det under alle omstændigheder bemærkes, at Domstolen allerede flere gange har fastslået, at disse bestemmelser ikke finder anvendelse på nationale bestemmelser om butikstid, som omfatter alle erhvervsdrivende, der udøver virksomhed i indlandet, og som – såvel retligt som faktisk – påvirker afsætningen af indenlandsk fremstillede varer og varer fra andre medlemsstater på samme måde (jf. bl.a. domme Punto Casa og PPV, C-69/93 og C-258/93, EU:C:1994:226, præmis 15, og Semeraro Casa Uno m.fl., C-418/93 – C-421/93, C-460/93 – C-462/93, C-464/93, C-9/94 – C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 og C-332/94, EU:C:1996:242, præmis 28).

25 Med hensyn til artikel 56 TEUF og 57 TEUF vedrørende fri udveksling af tjenesteydelser, som den forelæggende ret også har henvist til, skal det ligeledes blot bemærkes, at den omtvistede lovgivning omfatter alle erhvervsdrivende, der driver virksomhed i indlandet, at den i øvrigt ikke har til formål at fastsætte de nærmere betingelser for de berørte virksomheders udveksling af tjenesteydelser, og endelig at de begrænsende virkninger, den kan have for den frie udveksling af tjenesteydelser, er alt for usikre og indirekte til, at den forpligtelse, den indeholder, kan antages at begrænse den pågældende frihed (jf. analogt dom Semeraro Casa Uno m.fl., EU:C:1996:242, præmis 32).

26 Det følger af alle disse omstændigheder, at Domstolens kompetence til at fortolke de bestemmelser i chartret, som den forelæggende ret påberåber sig, ikke er godtgjort.

27 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at Domstolen ikke har kompetence til at besvare det spørgsmål, som Grondwettelijk Hof har forelagt.

Sagens omkostninger

28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Den Europæiske Unions Domstol har ikke kompetence til at besvare det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt af Grondwettelijk Hof (Belgien).

Underskrifter